

כמו בספר המפורסם (למעלה, בגירסתו הקולנועית), התרחשה בסיפריה הלאומית דראמה מסעירה: נזיר גוב ספרים עתיקים שאין להם תחליף, השחית ספרים וזייף אותם

שם הוורד, ירושלים

מסיבת התייהדותו של רפאל פודה היתה דלת-משתתפים, עניינית. כמה ממכריו, עובדי הסיפריה הלאומית, התכבדו בכוסיות של יין ובעוגיות פשוטות.

המסיבה הקטנה נערכה כמה ימים אחרי שפודה עבר את ניתוח ברית-המילה בבית-החולים שערי צדק בירושלים. קומץ ידידי, שנאספו במעברה לשיקום ולשימור ספרים, שם עבר פודה, ספק ליגלגו ספק התברחו על הניתוח. הנועזים ביקשו לדעת פרטים, הביישנים כירכו אותו ב"אחינו אתה".

פודה סיפר למוזמניו כי זהו ניתוח יקר. אילו היה נוסע לארצות-הברית, כך אמר, היה זוכה בניתוח זול יותר. אחר-כך שבו הכל למקומותיהם, אל מיסדרונותיה הארוכים והצרים, אל מרתפיה האינסופיים של הסיפריה הלאומית.

כך הפך רפאל פודה, איטלקי קאתולי, לרפאל גרשום פודה, יהודי ישראלי. הוא היה אז בשלהי שנות ה-30 שלו, גבר שמן, ממוצע-קומה, רווק.

על חייו באיטליה איש אינו יודע דבר. תחנתו האחרונה, לפני שהגיע לארץ, היתה כמינור נובלזה, הסמוך למילאנו. שם למד את כריכת הספרים בכריכות-עור הדרורות, ואת מלאכת שיקומם של ספרים בלים.

לפני שבועיים נשפט פודה בבית-מישפט פדרלי בניו-יורק, והורשע בזיוף הגדת גווארדאלאחארה. בבית-המישפט זכה פודה בתואר "נזיר לשעבר". כמה עיתונאים אמריקאים אף הגדילו בכבודו והפכו אותו לכומר. למעשה, איש ממכריו אינו יודע אם אכן היה נזיר וכומר, או שמא רק למד כמינור את תורת-השיקום. איש גם אינו יודע מדוע החליט לעלות לארץ ולהתגייס. שנותיו כנוצרי מיסתריות, לוטות בחוסר-מידע.

לכן, כאילו מתחילים חייו בימי יהדותו. פתאום, לפני 10 שנים, הגיע לירושלים. אחרת ניהלה שם מיסערה איטלקית ונציה. אלא שפודה לא התעניין בצדדיה הגסטרונומיים של העיר. כבר בימיו הראשונים מצא את

דרכו אל חוגי החרדים של מאה שערים. הם, שגיירו כבר רבים ומוזרים ממנו, קיבלו את פודה אל דתם כורעות פתוחות. תהליך התגיירותו היה מהיר.

עכשיו, אחרי ההרשעה בניו-יורק, יש מי שלוחשים כי הגיע לארץ והתגייס מתוך תכנון זהיר, קפדני. לא לשם שמיים התייהר, אלא לשם גניבות. כיהורי דתי, עובד בסיפריה הלאומית בירושלים, יצליח להניח ידו על כל ספר שיחפוץ בו, כך חשב.

זו רק השערה. אולם גם ללא השערות ולחישות, נפתלת הרפתקת-חייו של רפאל פודה, חובקת-עולם. יש בה יוצא מינור מיסטריו ורבי-עלילות. מנהל בית-ספרים ששמו מלאכי, סיפריה עמוסת ספרים וגניבות.

כאילו כתב אומברטו אקו את הספר שם הוורד* בהשראתו של פודה.

ספרים באלפי דולארים

כשהוא לבוש במינססיים משובץ צים, לראשו כיפה שחורה גדולה, לעיניו מישקפיים מיושנים, הגיע פודה באוגוסט 1980 לבית-הספרים. הוא דיבר בעברית מגומגמת ובאנגלית, בצרפתית ובאיטלקית רוטוט. כשיי חת-ההיכרות הדגיש את יהדותו, הציג לראווה כריכות-עור אמנותיות, מעשי ריו, שהעידו על כישרון רב. מיד התקבל לעבודה במעבדת השיקום והשימור.

מעבדה קטנה, שלושה אנשים שלמי

דו את מלאכת השיקום בפולין, ברוסיה ובארגנטינה, ארצות מוצאם. בעדינות ובסבלנות הם מתקנים שם ספרים זקנים, משיבים להם את ימי-עלומיהם. כבר בימיו הראשונים במעבדה התבלט פודה לרעה. בלשון חלקלקה, בדברייחנופה לממונים עליו, בניצול חולשות עובדי-המחלקה ובטמינת מל-כודות, ניסה לסלק את האחראית למעבדה ולתפוס את מקומה. לבסוף הצליח. שנה וחצי אחרי שהגיע לבית-הספרים התמנה פודה כממלא-מקום מנהל-המעבדה. מינוי רישמי של מנהל-בפועל עדיין לא הוענק לו, מכיוון שביקש לצאת לשנת-שבתון בארצות-הברית.

אם כלפי-חוזק נרמה היה כי את עיקר מייצגו מקריש פודה לתככים פנים-

מחלקתיים, הרי שבדיעבד התברר כי את כל אונז הורים למעשי-תרמית ששכרם הכספי רב יותר מזה של מנהל-מחלקה.

בתחילה פעל בהסתנות, כוהירות, תלש דפים מספרים עתיקים והגניבם אל מחוץ לאוניברסיטה.

שוק המיסחר בספרים עתיקים רווי באלפי דולארים. מחיריהם של הספרים העתיקים מרקיעים שחקים. דף יחיד מתוך ספר נדיר, מודפס או כתוב בכתב-יד, עשוי להימכר ב-5000 דולר. דפים ריקים נמכרים בסכומים של עד 500 דולר.

פודה תלש מאות דפים מסיפרי האוניברסיטה. מחירו של ספר, שכמה מדפיו נעלמו, יורד עד למחצית. גם ערכו התרבותי יורד פלאים.

חלק מהדפים ניסה למכור בחורה לאוניברסיטה, אחרים נמכרו לסוחרים ספרים עתיקים בכל רחבי העולם.

ולא רק מסיפרי האוניברסיטה תלש דפים. אספנים מכל העולם משקמים במעבדה האוניברסיטאית את סיפרי-הם. התשלום משולשל לקופת האוניברסיטה.

קרה שאספן אמריקאי שלח למעבדה ספר יקר-ערך, ביקש שיכרכו אותו בכריכת-עור. פודה תלש וכרך. האספן הנדהם, שגילה כי סיפרו אמנם נכרך בנאמנות ובהידור, אך גם התייתם מכמה דפים, אילץ את הנהלת האוניברסיטה לפצותו על אובדן הדפים.

כך קרה גם לאספן הירושלמי הר"ד ישראל מלמן. אלא שמלמן גילה את התרמית מאוחר מדי, אחרי שפודה נמלט מהארץ. היום מאושפז מלמן במחלקה הסיעודית בבית-האבות ונפיים בירושלים. 3000 26 אלף ספריו נמרמו לסיפריה הלאומית. אוסף יקר

* שם הוורד הוא ספר-מתח המתרחש בימי-הביניים במינור איטלי-ק. שיש בו סיפריה המכילה אוצרות נדירים. בגלל הספרים מתרחשים מיקרי-רצח, ולבסוף נשרפת הסיפריה. הספרן הקנאי הוא נזיר בשם מלאכי.

"הנזיר מלאכי": מלאכי בית-יאריה במחפן הספרים העתיקים, אינו מוסה לחפוח...